

Språkkontakter under de tre första åren på ett tvåspråkigt gymnasiecampus

Katri Hansell
Flerspråkighetsinstitutet
Vasa universitet

Charlotta Engberg &
Michaela Pörn
Fakulteten för pedagogik
och välfärdsstudier
Åbo Akademi

Sanna Heittola
Nordiska språk
Vasa universitet

Keskustelussa mahdollisista kaksikielisistä kouluista sekä kieliryhmien välisestä yhteistyöstä nostetaan usein esille samoissa tiloissa sijaitsevat suomen- ja ruotsinkieliset koulut, ns. kieliparikoulut. Tilojen jakamisen painotetaan usein voivan johtaa siihen, että opiskelijat yhä enemmän käyttävät enemmistökieltä eli suomea. Tutkimuksemme tavoitteena on kartoittaa opiskelijoiden kielikontakteja ja niissä lukioaikana mahdollisesti tapahtuvia muutoksia kaksikielisellä lukiokampuksella Vaasassa. Tarkastelemme kyselytutkimuksen avulla suomen- ja ruotsinkielisten opiskelijoiden itseraportoituja kontakteja toiseen kotimaiseen kieleen. Kartoitukseen osallistui ensimmäinen vuosiluokka, joka on suorittanut koko lukio-opintonsa kaksikielisellä kampuksella. Kysyimme opiskelijoilta heidän kontakteistaan toiseen kotimaiseen kieleen ensimmäisen vuoden syksyllä 2012 (n=217) ja uudestaan viimeisen vuoden syksyllä 2014 (n=127). Tarkastelemme opiskelijoiden vastauksia 22 osakysymyksen liittyen heidän toisen kotimaisen kielen käyttöönsä ja kielikontakteihin koulussa, vapaa-ajalla ja mediassa. Lisäksi tarkastelemme tarkemmin kielikontakteja koulussa, koska tutkimuksemme liittyy nimenomaan kaksikielisen kampuksen vaikutukseen kielikontakteihin. Tulokset osoittavat, että ryhmätason muutokset kielikontakteissa ovat melko vähäisiä. Yhteinen kampus ei siis itsessään vaikuta luovan merkittäviä kontakteja kieliryhmien välille tai johtavan systemaattiseen siirtymiseen kummankaan kielen käyttöön.

Nyckelord: andra inhemska språket, samlokaliserade skolor, språkkontakter

1 Bakgrund och syfte

I samband med samlokaliseringen av Vasa gymnasium och Vaasan lyseon lukio i ett tvåspråkigt gymnasiecampus i Vasa 2012, kallat Campus Lykeion, det första i sitt slag i Finland, utarbetades en egen strategi, den s.k. *Vasamodellen* (se t.ex. Pilke & Vik 2013). Det centrala i modellen är att kunna erbjuda språköverskridande lärmiljöer där lärande sker naturligt på bägge nationalspråken, att fostra till tolerans och respekt för olika språk och kulturtillhörighet samtidigt som man poängterar betydelsen av den egna identiteten, att utveckla kommunikativa färdigheter och att ha en positiv inställning till två- och flerspråkighet (Hansell & Pilke u.u.). I samband med denna samlokalisering, som ansågs öka möjligheterna till språkkontakt mellan språkgrupperna och olika former av samarbeten över språkgränsen, bedömdes det som viktigt att kartlägga studerandenas kontakt med det andra inhemska språket under de tre första åren i det tvåspråkiga gymnasiecampuset, på fritiden och i media. Denna kartläggning genomfördes inom ramen för ett forskningsprojekt, kallat *Klasstandem* (2012–2015). *Klasstandem* har utvecklats som modell för språkundervisning, särskilt undervisningen i det andra inhemska språket, svenska och finska i Finland. (Pörn & Karjalainen 2013; Karjalainen & Pörn 2015).

På Campus Lykeion är två skolor av olika storlek samlokaliserade: den svenskspråkiga skolan med sina ca 150 studerande och 17 lärare är klart mindre än den finska skolan med över 800 studerande och 60 lärare. Denna obalans i storlek är en delfaktor som gör det viktigt att studera hur samlokaliseringen påverkar kontakterna med det andra inhemska språket. Syftet med studien som presenteras i denna artikel är att kartlägga finsk- respektive svenskspråkiga studerandes självrapporterade kontakt med det andra inhemska språket i skolan i början av deras gymnasiestudier 2012 och under det sista året på gymnasiet 2014. Vi beskriver språkgrupperna separat och jämför dem med varandra. Vi granskar även ifall det sker en ändring i studerandes kontakt med det andra inhemska språket under de tre första åren på ett tvåspråkigt gymnasiecampus i Vasa.

2 Samlokaliserade skolor i Finland

Under de senaste åren har det parallellt med diskussionen om samlokalisering av svensk- och finskspråkiga skolor pågått en intensiv debatt om tvåspråkiga skolor i Finland. Argumenten mot samlokaliserade och tvåspråkiga skolor handlar ofta om en rädsla för att den svenska skolan och svenskan som minoritetsspråk marginaliseras och att svenskspråkiga därmed i högre grad börjar använda majoritetsspråket finska. Betydelsen av de svenska rummen är något som motståndarna till tvåspråkiga lösningar starkt poängterar i debatten om två språk i skolan (Karjalainen & Pilke 2012: 66; Slotte-Lüttge, From & Sahlström 2013: 234ff.).

Argumenten för tvåspråkiga lösningar såsom samlokaliserade skolor handlar i sin tur om möjligheter att skapa en naturlig kontakt mellan den svenska och finska språkgruppen och därmed som en unik möjlighet till autentisk språkanvändning och lärande av det andra inhemska språket, finska och svenska. Anhängarna av tvåspråkiga lösningar ser inte en ökad kontakt mellan språkgrupperna som ett hot mot det svenska språket utan snarare som en möjlighet till ett ömsesidigt språklärande för både finsk- och svenskspråkiga. Denna möjlighet till ömsesidigt samarbete kunde sålunda skapas i mindre institutionsbundna former, dvs. då eleverna umgås med varandra i en gemensam skola. (T.ex. Slotte-Lüttge, Sahlström, Hummelstedt, Rusk & Grönberg 2010; Karjalainen & Pilke 2012; Boyd & Palviainen 2015)

Det gemensamma för alla bidrag till debatten om tvåspråkiga skollösningar är ändå en positiv inställning till två- och flerspråkighet (Slotte-Lüttge m.fl. 2013: 241; Boyd & Palviainen 2015: 82f.). Under den senaste tidens debatt kan även attityderna konstateras ha utvecklats till mer positiva gentemot två språk i skolan. Fastän en del inlägg argumenterar mot tvåspråkiga lösningar diskuterar många ändå hur man på olika sätt kunde stöda elevernas språklärande och olika förslag på samarbete skolor emellan och exempelvis språkbadsprogram har lyfts fram. (Slotte-Lüttge m.fl. 2013: 234–241).

Det finns ett relativt stort antal samlokaliserade grundskolor i Finland, året 2013 var de mellan 40 till 60 (Helakorpi, Ahlbom, From, Pörn, Sahlström & Slotte-Lüttge 2013: 119). Däremot finns det för närvarande endast två samlokaliserade gymnasiecampus. Det finns en stor variation i graden av samarbete och kontakt mellan språkgrupperna i samlokaliserade skolor. En del av skolorna delar lokaler men har nästintill inget samarbete eller kontakt med varandra. De har exempelvis olika rasttider vilket leder till att eleverna inte möts över språkgränsen. Andra skolor däremot bedriver ett aktivt och systematiskt samarbete som skapar kontakter mellan elever och lärare från de olika språkgrupperna, exempelvis genom att ordna undervisning i vissa ämnen i språkligt blandade elevgrupper. (Helakorpi m.fl. 2013; Sahlström, From & Slotte-Lüttge 2013)

Campus Lykeion strävar i sin strategi efter aktivt och systematiskt samarbete över språkgränsen (Pilke & Vik 2013). Detta skapar goda förutsättningar för studerandenas och lärarnas kontakter över språkgränsen. Hur dessa kontakter förverkligas och hur samarbetet utformas i praktiken är dock tillsvidare under utveckling (Pilke & Vik 2013; Hansell & Pilke u.u.). Den mest etablerade och utforskade modellen för undervisnings-samarbete i Campus Lykeion är klasstandem som sedan hösten 2012 utvecklats och förverkligats inom undervisningen i det andra inhemska språket. I klasstandem skapar man personliga kontakter mellan språkgrupperna genom att studerandena i klassrumskontext arbetar i tandempar som består av en finsk- och en svenskspråkig studerande. Målsättningen är ett ömsesidigt samarbete där bägge parterna växlar mellan språken och lär sig av och med varandra. (Karjalainen, Pörn, Rusk & Björkskog 2013; Karjalainen & Pörn 2015; Löf, Koskinen, Pörn, Hansell, Korhonen & Engberg 2016) Klasstandem-forskningen har visat att detta är ett sätt att skapa mångsidiga användnings- och lärandemöjligheter i det andra inhemska språket under lektionstid både muntligt och skriftligt (Karjalainen m.fl. 2013; Hansell & Pörn 2016) och att studerandena håller fast vid sina tandemspråk och undviker att övergå till andra språk, såsom engelska (Karjalainen, Engberg, Pörn & Korhonen 2015), vilket de däremot verkar kunna göra i grupparbete under andra lektioner än språklektioner (Hansell & Pilke u.u.).

Tidigare forskning om samlokaliserade skolor har således fokuserat mest på samarbetsformerna och -modellerna, strategiarbetet samt på enskilda elevers interaktion i skolkontexten. Däremot behövs det mera forskning på hur elevers kontakt över språkgränsen ser ut och utvecklas i samlokaliserade skolor. I denna artikel har vi därför valt att kartlägga och beskriva studerandes språkkontakt på gruppnivå.

3 Material och metod

Materialet för studien har samlats in i form av enkäter i det tvåspråkiga gymnasiecampuset Campus Lykeion i Vasa under två olika omgångar hösten 2012 och hösten 2014. Studiens material består av totalt 344 studerandeenkäter både i det svensk- och i det finskspråkiga gymnasiet. De första enkäterna samlades in i början av höstterminen 2012

under informanternas första gymnasieår och de uppföljande enkäterna samlades in i slutet av höstterminen 2014 under deras sista år i gymnasiet. Enkäten består av bakgrundsfrågor om bl.a. informanternas språkliga bakgrund samt av 22 delfrågor om studerandes kontakt med och användning av det andra inhemska språket i skolan, på fritiden och i media. Studerandena har rapporterat sin kontakt med det andra inhemska språket enligt svarsalternativen *ej aktuellt–aldrig–sällan–ibland–ofta*.

Sammanlagt omfattar enkätmaterialiet 344 svar av 251 enskilda informanter. Materialet från hösten 2012 omfattar totalt 217 studerandeenkäter och den uppföljande enkäten hösten 2014 har besvarats av 127 studerande. Antalet respondenter enligt modersmål framgår av tabell 1. I analysen koncentrerar vi oss på studerande som angett finska eller svenska som modersmål, vilket innebär sammanlagt 333 svar, 208 från 2012 och 125 från 2014.

Tabell 1. Enkätsvaren enligt modersmål.
Svaren som används i analysen i denna artikel är inramade i tabellen.

	2012	2014	Totalt
Finska	173	103	276
Svenska	35	22	57
Annat/tomt	9	2	11
Totalt	217	127	344

För att få fram eventuell ändring i språkkontakten har enkäterna analyserats genom en statistisk analys där vi använt oss av Wilcoxon Rank-test och Mann-Whitney U-test. Bägge testerna är icke-parametriska dvs. fördelningsfria tester (Healey 2010: 256). Med hjälp av Wilcoxon kan man utreda om det finns statistiskt signifikanta skillnader mellan två relaterade grupper (Privitera 2015: 607) och detta utnyttjas i analys av ändringen i språkkontakterna från 2012 till 2014. För Wilcoxon Rank-test har svarsalternativet *ej aktuellt* omkodats så att det ingår i svarsalternativet *aldrig*. Med hjälp av Mann-Whitney U-test kan man testa om det finns statistiskt signifikanta skillnader mellan två separata grupper av individer (Privitera 2015: 612) och detta har utnyttjats i jämförelsen mellan de finsk- och svenskspråkiga informanterna då det gäller ändringen i språkkontakterna. I denna delanalys som fokuserar på ändringen i språkkontakterna har vi tagit hänsyn till endast de finsk- och svenskspråkiga studerande som besvarat frågeformuläret både 2012 och 2014 (n=91). Nollhypotesen har varit att det inte skett någon ändring i språkkontakten och -användningen och den förkastas ifall $p \leq 0,1$.

Vi gör också en deskriptiv analys av kontakten med det andra inhemska språket inom domänen skola där vi använder alla svar från finsk- och svenskspråkiga respondenter (n=333). I den deskriptiva analysen beskriver vi läget i bägge språkgrupperna 2012 och 2014 för att kunna jämföra kontakten med det andra inhemska språket bland finsk- och

svenskspråkiga. Detta ger en närmare inblick i hur skolan som ett språkligt rum ser ut för informanterna i början respektive mot slutet av deras gymnasietid. I denna delanalys tar vi hänsyn till alla de enkätsvaren från såväl 2012 och 2014 där informanterna angett finska eller svenska som sitt modersmål, även de informanter som endast svarat någotdera året (n=333).

4 Språkkontakter på ett tvåspråkigt gymnasiecampus

I denna artikel granskar vi gymnasiestuderandenas självrapporterade kontakter med det andra inhemska språket och undersöker även ifall det sker en ändring i dessa under gymnasietiden. Vi jämför de finskspråkiga och de svenskspråkiga studerandenas situation i början av hösten 2012 och i slutet av hösten 2014 samt jämför språkgrupperna med varandra. Först diskuterar vi språkkontakten inom de tre domänerna *skolan*, *fritiden* och *media*. Därefter beskriver vi närmare domänen skola genom att separat granska de enskilda delfrågorna under denna domän.

4.1 Språkkontakterna inom domänerna skola, fritid och media

I kartläggningen har vi frågat studerandena om hur ofta de kommer i kontakt med eller använder det andra inhemska språket inom domänerna *skolan*, *fritiden* och *media* under det första och det sista året i gymnasiet. I detta avsnitt koncentrerar vi oss på domänerna som helheter och på den eventuella ändringen inom dem från 2012 till 2014. Därför har svaren på de olika delfrågorna i respektive domän sammanställts till en tabell var (tabell 2–4). I tabellerna markeras procentandelen för det eller de vanligaste svarsalternativen som (sammanlagt) täcker minst hälften av de svarande (50 %) med fetstil. Därtill diskuterar vi ändringen i språkkontakterna inom de tre domänerna. I analysen av ändringen har vi använt endast de respondenters svar som svarat på enkäten både 2012 och 2014, dvs. inte alla svar som framgår av tabellerna (se kapitel 3).

Domänen skola i tabell 2 omfattar studerandenas kontakter med olika personer under skoldagen: med skolkompisar under och utanför lektionstid, med lärare utanför lektionstid och med annan personal i skolan. Sammanlagt omfattar domänen fyra delfrågor.

Tabell 2. Studerandenas kontakt med det andra inhemska språket i skolan 2012 och 2014.

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = finskspråkiga studerande, Sv = svenskspråkiga studerande.

	2012		2014	
	Fi (n=172)	Sv (n=35)	Fi (n=102)	Sv (n=22)
Ofta	0	0	0	0
Ibland	0	8,6	2,0	4,5
Sällan	18,0	45,7	21,6	54,5
Aldrig	75,6	45,7	70,6	36,4
Ej aktuellt	6,4	0	5,9	4,5

Det andra inhemska språket används i skolan tämligen sällan av bägge språkgrupperna såväl 2012 som 2014. Det sker ingen statistiskt signifikant ändring under gymnasietiden ($p=0,784$). Modersmålet påverkar inte heller ändringen. De svenskspråkiga studerandena kommer i kontakt med finska oftare än de finskspråkiga studerandena kommer i kontakt med svenska. Detta är förväntat eftersom minoritetsspråkgruppen i allmänhet kan antas komma i kontakt med majoritetsspråket oftare än majoritetsspråkgruppen med minoritetsspråket. I de svenskspråkiga skolorna i Finland finns det också en stor grupp tvåspråkiga (svenska-finska) studerande, ca 40 % av eleverna (Utbildningsstyrelsen 2016). Man kan ändå konstatera att det andra inhemska språkets roll i skoldomänen är tämligen liten hos bägge språkgrupperna. De olika delfrågorna inom domänen skola granskas närmare i avsnitt 4.2.

Domänen fritid i tabell 3 omfattar olika kontakter utanför skoldagen: kontakten med kompisar och släktingar samt inom olika typer av hobbyverksamhet men även kontakter med olika instanser såsom myndigheter, (service)företag och inom arbetslivet. Sammanlagt omfattar domänen nio delfrågor.

Tabell 3. Studerandenas kontakt med det andra inhemska språket på fritiden 2012 och 2014.

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = finskspråkiga studerande, Sv = svenskspråkiga studerande.

	2012		2014	
	Fi (n=158)	Sv (n=32)	Fi (n=102)	Sv (n=22)
Ofta	1,9	6,3	1,0	4,5
Ibland	7,6	56,3	16,7	40,9
Sällan	40,5	28,1	48,0	31,8
Aldrig	48,7	9,4	29,4	22,7
Ej aktuellt	1,3	0	4,9	0

Studerandena kommer i kontakt med det andra inhemska språket oftare på fritiden än i skolan (jfr tabell 2). Kontakten med det andra inhemska språket på fritiden har ökat

under gymnasietiden ($p=0,057$). Modersmålet påverkar ändringen som är statistiskt signifikant hos de finskspråkiga ($p=0,050$) men inte hos de svenskspråkiga ($p=0,462$). Antalet studerande, speciellt svenskspråkiga, som besvarat enkäten både 2012 och 2014 är dock relativt lågt, och därför kan man inte dra alltför långtgående slutsatser. De svenskspråkiga har dock även i slutet av gymnasietiden mer kontakt med finska än de finskspråkiga med svenska. Detta kan betraktas som ett förväntat resultat i en tvåspråkig stad där finskan är majoritetsspråket (69,5 % finskspråkiga, 22,6 % svenskspråkiga) (Vasa stad 2015). Andelen studerande som anger att de kommer i kontakt med det andra inhemska språket *ofta* på fritiden är dock mycket liten, det handlar om enstaka studerande i bägge språkgrupperna.

Domänen media i tabell 4 omfattar användning av olika traditionella, elektroniska och sociala medier både som mottagare (exempelvis läser tidningar) och som producent (exempelvis deltar i diskussionsforum). Sammanlagt omfattar domänen nio delfrågor.

Tabell 4. Studerandenas kontakt med det andra inhemska språket i media 2012 och 2014.

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = finskspråkiga studerande, Sv = svenskspråkiga studerande.

	2012		2014	
	Fi (n=166)	Sv (n=34)	Fi (n=101)	Sv (n=21)
Ofta	0	2,9	1,0	0
Ibland	8,4	32,4	5,0	19,0
Sällan	42,8	50,0	41,6	71,4
Aldrig	47,6	14,7	48,5	9,5
Ej aktuellt	1,2	0	4,0	0

Det sker ingen statistiskt signifikant ändring i kontakten med det andra inhemska språket i media under gymnasietiden ($p=0,529$), utgående från de 91 respondenters svar som besvarat enkäten både 2012 och 2014. Då man granskar alla svaren från respektive år i tabell 4 har andelen svenskspråkiga som svarat *ibland* dock sjunkit med 13,4 procentenheter samtidigt som andelen som valt alternativet *sällan* ökat med 21,4 procentenheter. Dessa två svarsalternativ kan anses vara tämligen nära varandra, vilket kan påverka resultaten. Man kan dock konstatera att det inte skett någon drastisk ändring från den ena ytterligheten till den andra. De svenskspråkiga kommer i kontakt med finska betydligt oftare än finskspråkiga kommer i kontakt med svenska. Andelen av dem som svarat att de *aldrig* kommer i kontakt med det andra inhemska språket är flerfaldigt större hos finskspråkiga än hos svenskspråkiga. Att komma i kontakt med det andra inhemska språket *ofta* i olika typer av media är mycket ovanligt i bägge språkgrupperna.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att det inte sker några drastiska ändringar i studerandenas kontakt med det andra inhemska språket under gymnasietiden i skolan, på

fritiden eller i media. De svenskspråkiga studerandena har inom alla domäner mer kontakt med finska än de finskspråkiga har med svenska.

4.2 Språkkontakterna i skolan

I diskussionen om samlokalisering och olika samarbetsformer mellan svensk- och finskspråkiga skolor betonas dels skolans roll som ett svenskt rum, dels de möjligheter för kontakter över språkgränsen och språklärande som samlokalisering antas skapa (se kapitel 2). Sahlström m.fl. (2013) har rapporterat om en ökad användning av finska bland de svenskspråkiga studerandena på Campus Lykeion under de första månaderna efter samlokaliseringen på hösten 2012. Därför är skolan som domän av speciellt intresse då man granskar hur studerandenas språkkontakter ser ut. I detta avsnitt beskriver vi studerandenas kontakt med det andra inhemska språket 2012 respektive 2014 och jämför även språkgrupperna med varandra.

Den första delfrågan under domänen skola handlar om kontakt med det andra inhemska språket med kompisar under lektionstid. Enligt studerandena har deras kontakt med det andra inhemska språket under lektionerna minskat under gymnasietiden:

Tabell 5. Studerandenas kontakt med det andra inhemska språket med kompisar på lektioner 2012 och 2014.

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = finskspråkiga studerande, Sv = svenskspråkiga studerande.

	2012		2014	
	Fi (n=173)	Sv (n=35)	Fi (n=102)	Sv (n=22)
Ofta	4,6	5,7	0	0
Ibland	17,9	25,7	17,6	4,5
Sällan	32,4	42,9	30,4	45,5
Aldrig	41,0	22,9	46,1	45,5
Ej aktuellt	4,0	2,9	5,9	4,5

Tabell 5 visar att det sker en minskning i studerandenas kontakt med det andra inhemska språket med kompisar på lektioner från 2012 till 2014. Bland annat är det inga som 2014 anger sig komma i kontakt med det andra inhemska språket *ofta*. Andelen svenskspråkiga som angett att de aldrig kommer i kontakt med finska med kompisar under lektioner har fördubblats från 22,9 % år 2012 till 45,5 % år 2014 samtidigt som andelen av dem som svarat *ibland* sjunkit från 25,7 % till 4,5 %. Detta är en intressant utveckling vars orsaker man dessvärre inte kan redogöra för utgående från det aktuella materialet. Ifall informanterna grundar sina svar år 2012, dvs. alldeles i början av gymnasietiden, på erfarenheterna från grundskolan kan detta påverka resultaten och öppnar för vidare frågor: Kräver lärarna i gymnasiet mer användning av skolspråket än lärarna i grundskolan? Får de svenskspråkiga eleverna starkare skolspråk under gymnasietiden? För att besvara dessa frågor behövs fortsatt forskning på området.

Den andra delfrågan handlar om kontakt med det andra inhemska språket med kompisar utanför lektionstid, under raster. Dessa kontakter redogörs för i tabell 6:

Tabell 6. Studerandenas kontakt med det andra inhemska språket med kompisar under raster 2012 och 2014.

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = finskspråkiga studerande, Sv = svenskspråkiga studerande.

	2012		2014	
	Fi (n=172)	Sv (n=35)	Fi (n=103)	Sv (n=22)
Ofta	1,7	5,7	2,9	0
Ibland	7,6	20,0	6,8	18,2
Sällan	26,2	37,1	34,0	36,4
Aldrig	57,6	31,4	50,5	40,9
Ej aktuellt	7,0	5,7	5,8	4,5

Av tabell 6 framgår att de svenskspråkiga har något mer kontakt med det andra inhemska språket än de finskspråkiga. Det sker inga markanta ändringar hos någondera språkgruppen undre gymnasietiden. Andelen finskspråkiga som valt svarsalternativet *aldrig* har minskat lite från år 2012 till år 2014 (7,1 procentenheter) medan andelen svenskspråkiga som valt samma alternativ har ökat med 9,5 procentenheter. År 2014 är det ingen av de svenskspråkiga som valt svarsalternativet *ofta*. Det faktum att kontakten med det andra inhemska språket inte verkar öka under gymnasietiden stöder de resultat som bl.a. Helakorpi m.fl. (2013) och Sahlström m.fl. (2013) redogjort för från samlokaliserade skolor i Finland: samlokaliseringen verkar inte automatiskt leda till ökade kontakter mellan språkgrupperna eller ökad användning av det andra inhemska språket hos någondera språkgruppen.

Eftersom undervisningsspråket i skolorna antingen är svenska eller finska, har vi inte frågat om studerandenas språkanvändning med lärare under lektionstiden. Däremot har vi frågat om deras kontakt med det andra inhemska språket med lärare utanför lektionstid, eftersom de då inte i samma mån styrs av skolans undervisningsspråk. Man kan också anta att studerande i ett gemensamt campus med gemensam matsal, rasttider och gemensamma evenemang också kommer i kontakt med den andra skolans lärare. Svaren på denna delfråga framgår av tabell 7:

Tabell 7. Studerandenas kontakt med det andra inhemska språket med lärare utanför lektionstid 2012 och 2014.

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = finskspråkiga studerande, Sv = svenskspråkiga studerande.

	2012		2014	
	Fi (n=173)	Sv (n=35)	Fi (n=103)	Sv (n=22)
Ofta	0	0	0	0
Ibland	1,2	5,7	1,0	13,6
Sällan	4,6	22,9	11,7	27,3
Aldrig	85,0	60,0	78,6	59,1
Ej aktuellt	9,2	11,4	8,7	0

Kontakten med det andra inhemska språket med lärare utanför lektionstid är mer förekommande bland de svenskspråkiga än bland de finskspråkiga studerandena. Detta kan anses vara förväntat på ett campus där skolorna är av mycket olika storlek (se kapitel 1). Det är dock värt att uppmärksamma att över hälften av bägge språkgrupperna har valt svarsalternativet *aldrig* både i början och i slutet av gymnasietiden. Det kan således konstateras att det överlag är sällsynt att använda det andra inhemska språket med lärare utanför lektionstid.

Förutom lärare kommer studerandena i skolan också i kontakt med annan skolpersonal, såsom städ- eller kökspersonal, vaktmästare osv. I tabell 8 redogör vi för svaren på i vilken mån studerandena kommer i kontakt med det andra inhemska språket med annan skolpersonal än lärare:

Tabell 8. Studerandenas kontakt med det andra inhemska språket med annan skolpersonal 2012 och 2014.

Andelen anges i procent med saknade värden borttagna (valid %). Fi = finskspråkiga studerande, Sv = svenskspråkiga studerande.

	2012		2014	
	Fi (n=173)	Sv (n=35)	Fi (n=103)	Sv (n=22)
Ofta	0	5,7	0	9,1
Ibland	0,6	14,3	1,0	45,5
Sällan	4,6	51,4	7,8	31,8
Aldrig	83,8	22,9	81,6	9,1
Ej aktuellt	11,0	5,7	9,7	4,5

Då det gäller kontakt med det andra inhemska språket med annan skolpersonal finns det tydliga skillnader mellan språkgrupperna. Svenskspråkiga kommer övervägande mer i kontakt med finska med annan personal än de finskspråkiga kommer i kontakt med svenska. Detta syns redan i början av gymnasietiden då 83,3 % av de finskspråkiga svarat att de *aldrig* gör det medan motsvarande andel av de svenskspråkiga är 22,9 %. De finskspråkiga studerandenas kontakt med svenska ändras inte heller märkbart under gymnasietiden medan de svenskspråkigas användning av finska ökar. År 2014 svarar

sammanlagt över hälften av de svenskspråkiga att de kommer i kontakt med finska med annan skolpersonal *ibland* (45,5 %) eller *ofta* (9,1 %) medan 0 % av de finskspråkiga valt alternativet *ofta* och endast 1,0 % alternativet *ibland*. Andelen svenskspråkiga som år 2014 anger att de *aldrig* kommer i kontakt med finska med annan skolpersonal är lika stor som den som ofta gör det, dvs. 9,1 %. Motsvarande andel bland de finskspråkiga är 81,6 %. Liksom skillnaderna mellan språkgrupperna gällande kontakten med lärare, kan också skillnaderna gällande kontakten med annan personal åtminstone delvis förklaras med skillnaden i skolornas storlek. Därtill kan språkförhållandena i staden där finska är majoritetsspråket spela en roll eftersom det är lättare att hitta finskspråkig kökspersonal e.d.

För att summera studerandenas kontakt med det andra inhemska språket i skolan kan man konstatera att de svenskspråkiga i alla delfrågor har mer kontakt med finska än de finskspråkiga har med svenska. Då det gäller kompisar och lärare är det tämligen sällsynt hos bägge språkgrupperna att komma i kontakt med det andra inhemska språket. Samma gäller de finskspråkigas kontakt med annan skolpersonal medan de svenskspråkiga tämligen ofta kommer i kontakt med finska med dem. Ingendera språkgruppen verkar dock ha lidit av en domänförlust då det gäller skolan som ett språkligt rum utan skolspråkets/modersmålets roll är fortfarande stabil.

5 Diskussion

Resultaten av denna studie om studerandenas kontakt med det andra inhemska språket under de tre första åren på ett tvåspråkigt gymnasiecampus visar, liksom tidigare forskning om samlokaliserade skolor, att samlokaliseringen i sig varken leder till drastiska ändringar i språkkontakten eller till systematisk övergång till någotdera av språken, finska eller svenska (Helakorpi m.fl. 2013; Sahlström m.fl. 2013). Samlokaliseringen i sig verkar inte vara något hot mot de svenska rummen utan kontakten mellan språkgrupperna i den aktuella fallstudien förblir relativt begränsade.

Resultaten visar att de svenskspråkiga studerandena har mer kontakt med det andra inhemska språket inom alla domäner (gymnasiet, fritiden, media) under hela gymnasietiden (2012 och 2014) jämfört med de finskspråkigas kontakt med svenska. De svenskspråkigas kontakt med finska med lärare och andra studerande verkar hållas relativt stabil under gymnasietiden. Mot bakgrund av det tvåspråkiga gymnasiecampusets positiva inställning till och strategi för att utveckla ett tvåspråkigt samarbete (den s.k. Vasamodellen) är det intressant att notera att märkbara ändringar i studerandenas kontakt med det andra inhemska språket ändå inte skett under de tre första verksamhetsåren.

Denna studie, liksom tidigare forskning om samlokaliserade skolor, visar tydligt betydelsen och vikten av aktiva och systematiska åtgärder från skolornas sida för att skapa och upprätthålla ett samarbete mellan språkgrupperna och för att därmed öka

möjligheterna till språkkontakter och lärande av det andra inhemska språket i samlokaliserade skolor. (Jfr Helakorpi m.fl 2013: 119; Sahlström m.fl. 2013) Forskning på språkkontakterna och därmed möjligheter till språkanvändning och -lärande vid samlokaliserade campus har hittills främst fokuserat på elever och studerande. En intressant öppning för vidare forskning är att studera även lärares kontakt med det andra inhemska språket i samlokaliserade skolor.

Källor

- Boyd, Sally & Åsa Palviainen (2015). Building walls or bridges? A language ideological debate about bilingual schools in Finland. I: *Language policies in Finland and Sweden. Interdisciplinary and multi-sited comparisons*, 57–89. Red. Mia Halonen, Pasi Ihalainen & Taina Saarinen. Bristol: Multilingual Matters.
- Hansell, Katri & Nina Pilke (u.u.). Flerspråkigt samarbete över språkgränsen på ett tvåspråkigt gymnasiecampus. I: *Svenskan i Finland 16*. Jyväskylä.
- Hansell, Katri & Michaela Pörn (2016). Tandempar skriver tillsammans – Interaktionsmönster i gemensamma Skrivprocesser. *Nordand – Nordisk tidsskrift för andrespråksforskning* 11(1). 93–117.
- Healey, Joseph (2010). *The Essentials of Statistics. A Tool for Social Research*. Andra upplagan. Kanada: Wadsworth.
- Helakorpi, Jenni, Ida Ahlbom, Tuuli From, Michaela Pörn, Fritjof Sahlström & Anna Slotte-Lüttge (2013). *Erillään, kimpassa, kämppiksenä: rehtoreiden ja opettajien kokemuksia suhteista ja yhteistyöstä suomen- ja ruotsinkielisissä kieliparikouluissa. Särbo, sambo, kämppis: rektorers och lärares erfarenheter av kontakt och samarbete mellan samlokaliserade finsk- och svenskspråkiga skolor*. [online] Helsinki: Helsingin yliopisto ja Åbo Akademi. [Citerat 25.2.2016]. Tillgänglig: http://blogs.helsinki.fi/sprakmoten/files/2013/10/Erill%C3%A4%C3%A4n_S%C3%A4rbo-2013.pdf
- Karjalainen, Katri & Nina Pilke (2012). Samlokalisering, samarbete eller kanske sammansmältning? Analys av begreppet 'tvåspråkig skola' i en dagstidning. I: *Kielet liikkeessä. Språk i rörelse. Languages in Motion. Sprachen in Bewegung*. 58–69. Red. Niina Nissilä & Nestori Siponkoski Vakki Publications 1. Vasa.
- Karjalainen, Katri, Charlotta Engberg, Michaela Pörn & Anna Korhonen (2015). Koodinvaihdot kolmanneen kieleen suomen ja ruotsin kielten luokkatandem-opiskelussa. I: *Rajojen dynamiikkaa, Gränsernas dynamik, Borders under Negotiation, Grenzen und ihre Dynamik. VAKKI-symposiumi XXXV*, 127–136. Red. Daniel Rellstab & Nestori Siponkoski. VAKKI Publications 4. Vasa.
- Karjalainen, Katri & Michaela Pörn (2015). Luokkatandem kieltenopetuksen mallina. I: *Kieli koulun ytimessä – näkökulmia kielikasvatukseen*. [online] Red. Anna-Kaisa Mustaparta. Oppaat ja käsikirjat 2015: 15. Opetushallitus. [Citerat 29.3.2016]. Tillgänglig: <http://live.grano.fi/tuotanto/o/opetushallitus/luokkatandem-kieltenopetuksen-mallina/>
- Karjalainen, Katri, Michaela Pörn, Fredrik Rusk & Linda Björkskog (2013). Classroom tandem – Outlining a model for language learning and instruction. *International Electronic Journal of Elementary Education (IEJEE)* 6(1), 165–184.
- Löf, Åsa, Heli Koskinen, Michaela Pörn, Katri Hansell, Anna Korhonen & Charlotta Engberg (2016). *Klasstandem – en resa över språkgränsen. Luokkatandem – Matka yli kielirajan*. Dokumentation från Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier Nr 7 2016. Vasa: Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, Åbo Akademi.
- Pilke, Nina & Gun-Viol Vik (2013). Kaksi kieltä saman katon alla. Kielistrateginen näkökulma kaksikieliseen lukiokampukseen. I: *Haasteena näkökulma, Perspektivet som utmaning, Point of view as a challenge, Perspektivität als Herausforderung*, 292–302. Red. Maria Eronen & Marinella Rodi-Risberg. Vakki Publications 2. Vasa.
- Privitera, Gregory (2015). *Statistics for the Behavioral Sciences*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Pörn, Michaela & Katri Karjalainen (2013). Klasstandem i en tvåspråkig skolkontext. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* [online]. [Citerat 25.2.2016]. Tillgänglig: <http://www.kieliverkosto.fi/article/klasstandem-i-en-tvasprakig-skolkontext/>

- Sahlström, Fritjof, Tuuli From & Anna Slotte-Lüttge (2013). Två skolor och två språk under samma tak. I: *Kaksikielinen koulu – Tulevaisuuden monikielinen Suomi*. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt Finland i framtiden, 319–341. Red. Liisa Tainio & Heidi Harju-Luukkainen. Kasvatusalan tutkimuksia 62. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Slotte-Lüttge, Anna, Tuuli From & Fritjof Sahlström (2013). Tvåspråkiga skolor och lärande – en debattanalys. I: *Kaksikielinen koulu – Tulevaisuuden monikielinen Suomi*. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt Finland i framtiden, 221–244. Red. Liisa Tainio & Heidi Harju-Luukkainen. Kasvatusalan tutkimuksia 62. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Slotte-Lüttge, Anna, Fritjof Sahlström, Ida Hummelstedt, Fredrik Rusk & Lina Grönberg (2010). *Ökad språklig medvetenhet, både mer och mindre finska. En fallstudie av en samlokalisering av en svensk- och finskspråkig skola i Finland*. [online] Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi & Beteendevetenskapliga institutionen vid Helsingfors universitet. [Citerat 20.2.2016]. Tillgänglig: <http://www.abo.fi/fakultet/media/27445/okadsprakligmedvetenhetbademerochmindrefinska.pdf>.
- Vasa stad (2015). *Befolkning och flyttningsrörelse*. [online] [Citerat 25.4.2016] Tillgänglig: <http://www.vaasa.fi/sv/node/11391/>
- Utbildningsstyrelsen (2016). *Två- och flerspråkigheten i den finlandssvenska skolan*. [online] [Citerat 26.4.2016] Tillgänglig: http://edu.fi/planera/forskoleundervisning/om_barns_sprak/tvasprakighet/tva_-_och_flersprakigheten_i_finlandssvenska_skolan